

Spis treści

WSTĘP	11
Znaczenie i cel indeksu	11
Zasady opracowania indeksu	13
Cyrkuł dukielski w austriackim systemie administracyjnym	17
Metryka Józefińska	22
INTRODUCTION	27
The relevance and purpose of the index	27
The scope of the index	29
The Dukla Circle in the Austrian administrative system	33
Josephine Cadaster	39
INDEKS DOMINIÓW CYRKUŁU DUKIELSKIEGO W LATACH 1785–1789	43
INDEKS WŁAŚCICIELI I UŻYTKOWNIKÓW NIERUCHOMOŚCI CYRKUŁU DUKIELSKIEGO	79
Babica	81
Banica	84
Bartne	86
Barwinek	89
Barycz	92
Baryczka	96
Baydy (obecnie Bajdy)	99
Baydy (obecnie w granicach wsi Niegłowice)	102
Bączal Dolna (obecnie Bączal Dolny)	103
Bączal Górna (obecnie Bączal Górny)	106
Bączalka	108
Bednarka	110
Belna (obecnie w granicach miasta Biecz)	114
Berdechów (obecnie w granicach wsi Wyskitna)	116
Białka	118
Białkówka (obecnie przysiółek wsi Moderówka)	121
Białobrzegi (obecnie w granicach miasta Krosna)	123

Biecz	126
Bielanka.	130
Biesna.	133
Bieśnik	135
Bieździadka.	137
Bieździedza	139
Binarowa	142
Birówka (obecnie Bierówka)	146
Blechnarka	149
Blizianka	153
Błaszkowa (obecnie Błazkowa)	156
Błazowa.	160
Bodaki	166
Bonarówka	168
Borek Charowiczów (obecnie w granicach miasta Jedlicza)	172
Bóbrka	174
Bratkówka	178
Bryły	181
Brzeszczki (obecnie Brzyszczyki).	183
Brzezowa	186
Brzezówka	189
Brzeżanka.	191
Brzostek.	194
Brzycki (obecnie Brzyska).	197
Brzyście.	201
Budzisz (obecnie przysiółek wsi Moderówka)	203
Bugay (obecnie w granicach wsi Wyskitna).	205
Bugay	206
Bukowa	207
Bystra	210
Chlebna.	213
Chorkówka	215
Chrzastówka	217
Chytrówka (obecnie w granicach wsi Stępina)	219
Cichany (obecnie Ciechana, po 1947 niezamieszкана)	221
Cieklin	224
Cieszyna	228
Czarne (po 1947 niezamieszкана)	231
Czarnorzeki.	234

Czekaj (obecnie Czekaj)	238
Czeluśnica Dolna (obecnie Czeluśnica)	240
Czermna	242
Czudec	246
Dąbrówka	253
Demborzyn (obecnie Dęborzyn)	255
Dembowa (obecnie Dębowa)	257
Dembowiec (obecnie Dębowiec)	260
Desznica	267
Długie (obecnie przysiółek wsi Czarne, po 1947 niezamieszкана)	271
Długie	274
Dobieszyn	277
Dobrucowa	279
Dobrynia	281
Dobrzechów	284
Dominikowice	287
Draganowa	290
Dragaszów (obecnie przysiółek wsi Ropica Górna)	293
Dukla	295
Duląbka	303
Dzielec	306
Faliszówka	308
Folusz	311
Frysztak	314
Futoma	318
Gąsówka (inna nazwa: Czeluśnica Górna)	322
Gbiska	324
Gliniczek	326
Gliniczek (obecnie w granicach wsi Frysztak)	328
Glinik (obecnie Glinik Charzewski, Glinik Zaborowski)	330
Glinik (inna nazwa: Glinik Mariampolski, ob. w granicach miasta Gorlice)	333
Glinik Górny	336
Glinnik Dolny	339
Glinnik Niemiecki (obecnie Nowy Glinik)	342
Glinnik Polski	344
Glinnik Średni	347
Gładyszów	350
Głęboka	353

Głowienka	355
Głożce (obecnie Głojsce)	359
Godowa.	362
Gogołów	366
Gorajowice	369
Gorlice	371
Gorzyce.	378
Grab	380
Grabanina	384
Grabie (obecnie w granicach wsi Piotrówka).	386
Grodzisko.	388
Grudna (obecnie Grudna Kępska)	391
Grudna Dolna (obecnie Grudna Dolna).	394
Grudna Górna (obecnie Grudna Górna)	396
Gwoździanka	399
Gwoźnica Dolna	401
Gwoźnica Górna	403
Hałbów (obecnie w granicach wsi Desznica).	407
Hanczowa (ob. Hańczowa).	410
Hankówka (obecnie w granicach miasta Jasła)	414
Harkłowa	416
Huta (inna nazwa Huta Samokłęska, Huta Pielgrzymka; obecnie w granicach wsi Pielgrzymka, po 1947 r. niezamieszкана)	419
Huta (obecnie Huta Gogołowska)	421
Hyrowa (obecnie Chyrowa)	423
Iwła	429
Jabłonica	433
Januszkowice	435
Jareniówka	438
Jasionka (obecnie przysiółek wsi Krzywa, po 1947 niezamieszкана).	440
Jasło.	443
Jaszczew	449
Jaszczurowa.	453
Jawornik	455
Jaworze	458
Jazowa	460
Jedlicze	463
Jedłówka (obecnie Jodłówka Tuchowska).	466

Jodłowa	469
Kaczorowy	476
Kalębina (obecnie Kalembina)	478
Kamienica Dolna	480
Kamienica Górna	482
Kąkolówka	485
Kąty	490
Klecie	494
Kłęczany	497
Klimkówka	499
Kłodowa (obecnie Kłodawa)	502
Kłopotnica (obecnie przysiółek wsi Pielgrzymka, po 1947 niezamieszкана)	504
Kobylanka	506
Kobylany	510
Kobyle	513
Kończycze	515
Końkówka	521
Konieczkowa	523
Konieczna	527
Kopytowa	530
Korczyna	533
Korczyna	544
Kottań (obecnie Kotań)	546
Kowalowy	549
Kozłówek	552
Kozłówki (obecnie w granicach wsi Jodłówka Tuchowska)	555
Kozuchów	557
Krajowice	559
Krasna	561
Krępna (obecnie Krempna)	566
Krosno	570
Krościenko Niżne (obecnie w granicach miasta Krosna)	576
Krościenko Wyzne	580
Kryg	585
Krzywa	588
Kunkowa (ob. Kuńkowa)	590
Kunowa	592
Kwiatonowice	594

Kwiaton.	597
Leszczyny.	599
Leśniówka	602
Libusza	604
Lichtarz (obecnie w granicach miasta Jasła)	608
Lipinki	610
Lipna (obecnie w granicach wsi Czarne, po 1947 niezamieszкана)	614
Lipnica Dolna	616
Lipnica Górna	618
Lipowica	620
Lisów	622
Lisówek (obecnie przysiółek wsi Skołyżyn)	625
Lubla	627
Lublica (obecnie w granicach wsi Glinik Dolny)	631
Lublica	633
Lutcza	635
Łaski	641
Łaysce (obecnie Łajsce)	644
Łazy (obecnie Łazy Dębowieckie)	646
Łazy (obecnie w granicach wsi Bieździadka)	648
Łączki (obecnie Łączki Jagiellońskie)	650
Łęgorz (obecnie w granicach wsi Jareniówka)	653
Łęki (obecnie Łęki Dukielskie)	655
Łęki (obecnie Łęki Strzyżowskie)	658
Łętowina	662
Łężany	664
Łężyny	666
Łosie	669
Łubienko	673
Łubno (obecnie Łubno Szlacheckie, Łubno Opacie)	675
Ług (obecnie w granicach wsi Zdynia)	678
Łużna	681
Łysogóra (obecnie Łysa Góra)	685
INDEKS	689

Wstęp

W ostatnich kilkunastu latach wzrosło w społeczeństwie polskim zainteresowanie tematyką związaną z poszukiwaniem swoich przodków. Coraz więcej osób chce poznać nie tylko ich imiona i nazwiska, ale też dowiedzieć się więcej na temat tego: jak żyli, czym się zajmowali, ile ziemi posiadali i gdzie mieszkali (nie tylko w odniesieniu do miejscowości, ale również do konkretnego miejsca w jej granicach). Dlatego też, oprócz podstawowych źródeł do poszukiwań genealogicznych, jakimi są metryki urodzeń, ślubów i zgonów, coraz więcej genealogów korzysta z innych źródeł, takich jak: księgi sądowe, inwentarze dóbr, akta wizytacji itp. Nie sposób wśród nich pominąć katastrów, jakie opracowali na terenie Galicji Austriacy, a były to: Metryka Józefińska z lat 1785–1789, Metryka Franciszkańska z 1820 roku oraz Kataster Galicyjski z połowy XIX wieku. Spośród tych trzech katastrów szczególnie ważnym, nie tylko do poszukiwań genealogicznych, ale też dla historii gospodarczej i społecznej, jest Metryka Józefińska, zwłaszcza, że powstała ona w okresie, dla którego brakuje metryk kościelnych dla wielu miejscowości, w niej opisanych. W tym właśnie celu opracowany został indeks właścicieli i użytkowników nieruchomości dla austriackiej jednostki administracyjnej, jaką był cyrkuł dukielski.

Znaczenie i cel indeksu

Opracowany indeks właścicieli i użytkowników nieruchomości cyrkułu dukielskiego jest edycją źródłową szczególnego typu. Jest to spis sporządzony na podstawie Metryki Józefińskiej, jednak w przeciwieństwie do innych wydań źródłowych dotyczących tego źródła¹ zawiera on jedynie wyciąg informacji dotyczących osób

---

¹ *Państwo błońskie, wielkowsińskie i olszyńskie w Metryce Józefińskiej z 1785–1787 roku: Łukanowice, Isep i Nakle, Wielka Wieś i Milówka, Olszyny, Sukmanie i roztek*, wyd. H. Seroka, J. Szymański, Wojnicz 2002; *Państwo radłowskie w Metryce Józefińskiej*

wyszczególnionych w dokumentach z podaniem ich imion i nazwisk oraz numerów domów, do których byli przypisani z ewentualnymi uwagami dotyczącymi przynależności etnicznej (Żydzi), stanu cywilnego (wdowy, małoletni) lub pełnionych funkcji (ksiądz, organista, dziedzic). Dlatego też do indeksu tego typu muszą mieć zastosowanie szczególne zasady edycji. Zasady opracowania indeksu wynikają przede wszystkim z celu, w jakim został on wydany. Jest to indeks skierowany głównie dla genealogów. Osoba poszukująca swoich przodków, w przypadku braku ksiąg parafialnych może dzięki indeksowi odnaleźć osoby noszące nazwisko, które ją interesuje na danym terenie. Poza tym istnieje wiele sytuacji, gdy podczas poszukiwań, genealog nie może ustalić miejsca pochodzenia swojego przodka. Bywa tak, kiedy dana osoba nie pochodziła z rodzimej parafii, a nie da się ustalić skąd dokładnie była, gdzie się urodziła (brakuje np. aktu ślubu lub w akcie tym nie podano takich informacji). W takim przypadku dzięki indeksowi można ustalić, w której części ówczesnego cyrkułu pojawiło się poszukiwane nazwisko i dzięki temu ukierunkować swoje poszukiwania na dany region lub konkretną miejscowość. Dlatego też najważniejszymi danymi, zawartymi w indeksie, są nazwiska. Oczywiście brak poszukiwanej osoby w indeksie nie oznacza, że w tamtym okresie w danej miejscowości nie żyła. Jest to bowiem indeks właścicieli i użytkowników nieruchomości. Nie wyszczególniono w nim osób, które takimi posiadaczami nie były, jak dzieci, małżonkowie, rodzice, którzy przekazali swoje gospodarstwa dzieciom czy osoby należące do takich kategorii społecznych, jak komornicy czy w wielu wypadkach chałupnicy (posiadaczy samych domów bez gruntu zazwyczaj nie wpisywano do dokumentów Metryki, ponieważ domostwa traktowane były jako nieużytki).

Indeks oprócz wartości genealogicznej może mieć też duże znaczenie dla badań historycznych. Dane odnoszące się do każdej miejscowości, takie jak przynależność do gminy katastralnej i dominium, parafii rzymskokatolickiej i greckokatolickiej, zaludnienie i liczba domów oraz informacje na temat właściciela miejscowości mogą być pomocne w badaniach demograficznych dotyczących

---

z 1785–1787 roku: *Biadoliny Radłowskie i Łętowice*, wyd. A. Jaworska, J. Szymański, Wojnicz 2002; *Państwo więckowickie i zakrzowskie oraz części państwa tarnowskiego w Metryce Józefińskiej z 1785–1787 roku: Więckowice, Rudna, Grabno, Zakrzów, Dębina Zakrzowska, Mikołajowice i Sierachowice*, wyd. J. Szymański, E. Zielińska, Wojnicz 2003; *Państwo wojnickie w Metryce Józefińskiej z 1785–1787 roku: Wojnicz, Zamoście, Ratnawy i Łopień*, wyd. J. Szymański, Wojnicz 2000.

jednostki administracyjnej, jaką był cyrkuł dukielski, ale też w badaniach na temat struktury własności w jego obrębie oraz co – bardzo ważne – w badaniach z zakresu administracji Galicji, a w szczególności administracji niższego rzędu niż cyrkuł (dominia, gminy katastralne, gromady wiejskie i magistraty miejskie). Indeks ten pozwala też ustalić wiele informacji dotyczących osób wykonujących pomiary gruntów, w szczególności mandatariuszy, wójtów wiejskich i miejskich, burmistrzów i prezydentów miast oraz przysiężnych gromadzkich i osób wybranych jako pomocnicy w wykonaniu pomiarów (wyborowi i deputowani). Jeśli chodzi o historię gospodarczą indeks zawiera informacje na temat budynków użytkowych, takich jak dwory, młyny, karczmy, browary itp. co ułatwia w znaczny stopniu orientację, co do ich ilości na terenie cyrkułu dukielskiego. Jest to o tyle ważne, że dokumenty Metryki Józefińskiej powstały kilkanaście lat po I rozbiórce Polski i dzięki temu obrazują one w pewnym stopniu stan gospodarczy i demograficzny zbliżony do okresu staropolskiego.

Warto też dodać, że jeśli chodzi o teren cyrkułu dukielskiego, czyli obszar jaki obejmuje indeks, nie doczekał się on podobnego opracowania zawierającego szczegółowy spis osób w poszczególnych miejscowościach. Jedyny wyjątek dla tego obszaru stanowią publikowane na www.genealodzy.pl indeksy do ksiąg metrykalnych dla miejscowości leżących na terenie obecnego województwa podkarpackiego i małopolskiego, których liczba jest jednak znacznie ograniczona.

Zasady opracowania indeksu

Obecnie w języku polskim podstawową zasadą, która dotyczy nazwisk jest ich pisownia z dużej litery oraz zasady gramatyczne dotyczące odmiany przez przypadki². Brak jest norm, które narzucałyby zasady ortograficzne odnoszące się do nazwisk. Nie ma więc żadnych przeciwwskazań, żeby jedna osoba nosiła nazwisko „Skura” a inna „Skóra”. Podobnym przykładem mogą być różne formy nazwiska Wiśniewski, które funkcjonuje w formie „Wiśniewski”, „Wiszniewski”,

---

² *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, red. A. Markowskiego, Warszawa 2002; J. Grzenia, *Słownik nazw własnych: ortografia, wymowa, słowotwórstwo i odmiana*, Warszawa 1998.

„Wisniewski”, ale też „Wiśniowski”, a nawet „Wiszniowski”³. Dlatego też w przypadku nazwisk w opracowanym spisie należało zastosować metodę tradycyjnego zapisu źródłowego. Oznacza to, że wszystkie nazwiska zostały odtworzone w takiej samej formie, jak w oryginale źródła. Wynika to nie tylko ze wspomnianych wcześniej zasad odnoszących się do pisowni nazwisk, co do których nie mają zastosowania zasady ortografii. Oryginalna pisownia wynika też z tego, że owe nazwiska były zapisywane ze słyszenia przez uczestniczących w pomiarach mandatariuszy. Osoby te nie zawsze pochodziły z dominium, w którym dokonywały pomiarów. Dlatego też zapisywały nazwiska ze słuchu, a forma zapisu mogła być zniekształcona z powodu różnego rodzaju naleciałości językowych w postaci dialektów i gwar, zwłaszcza że teren cyrkułu dukielskiego obejmował obszar zróżnicowany etnicznie. Na południu w Beskidzie Niskim przeważała ludność łemkowska, w okolicy Strzyżowa, w takich miejscowościach jak: Pietrusza Wola, Węglówka, Czarnorzeki, Krasna, Oparówka, Rzepnik, Bonarówka, Gwoździanka i Blizianka mieszkali tzw. Zamieszkańcy⁴, a na pozostałym terenie ludność polska, która też nie była jednolita językowo (np. skupiska tzw. Głuchoniemców w okolicy Krosna). Poza tym w miasteczkach, takich jak: Dukla, Żmigród czy Czudec zlokalizowane były duże skupiska ludności żydowskiej. Te wszystkie elementy mogły mieć znaczny wpływ na wymowę, a potem także na formę zapisu nazwiska.

Poza tym w samych dokumentach Metryki zapisy nie były jednolite. Czasami różniły się od siebie jedynie formą w ramach dźwięczności i bezdźwięczności samogłosek (np. „p” i „b”, „g” i „k”, ale też „ż” i „rz” w miejsce „sz”, „ę” w miejsce „em”, „y” na przemian z „i” i „j” itp.). W innych przypadkach formy te różniły się znacznie bardziej (np. „Hoholik” w formie „Chochołek”). Wszystkie te, nawet

³ W bazie nazwisk dostępnej na stronie www.moikrewni.pl nazwisko „Wiśniowski” 52 422 razy w formie męskiej i 56 851 razy w formie żeńskiej, „Wisniewski” 2 287 razy w formie męskiej i 2 455 razy w formie żeńskiej, „Wisniewski” 95 razy w formie męskiej i 88 razy w formie żeńskiej, „Wiśniowski” 3 066 razy w formie męskiej i 3 225 razy w formie żeńskiej, a „Wiszniowski” 218 razy w formie męskiej i 236 razy w formie żeńskiej.

⁴ Zob.: Henryk Olszański, *Zamieszkańcy. Studium etnograficzne*, Sanok 2007; B. Czopek-Kopciuch, *Adaptacje niemieckich nazw miejscowych w języku polskim*. Kraków. 1995, s. 7–8; A. Fasnacht, *Osadnictwo ziemi sanockiej w latach 1340–1650*, Wrocław 1962, W. Blajer, *Uwagi o stanie badań nad enklawami średniowiecznego osadnictwa niemieckiego między Wisłoką i Sanem*, [w:] *Późne średniowiecze w Karpatach polskich*, red. J. Gancarski, Krosno 2007, s. 57–104.

najdrobniejsze formy zapisu nazwiska, zostały wyszczególnione w nawiasach. Przyjęto zasadę, że jako podstawową formę używa się zapis z księgi pomiarowej a następnie w nawiasach wpisano odmiany zapisu z kolejnych dokumentów. Jeżeli w księdze pomiarowej istniały różnice w sposobie zapisu nazwiska, przyjmowano formę, jaka pojawiała się jako pierwsza, wpisując w nawiasy formy występujące w dalszej części księgi pomiarowej.

Nazwiska dla niemal całego cyrkułu zapisywane były w mianowniku liczby pojedynczej, co znacznie ułatwiało ich odczytanie. Jedynie w czterech miejscowościach miały formę dopełniacza liczby pojedynczej, przybierając formę np. „pola Jana Nowaka”. W takim przypadku do indeksu wpisywano formę w mianowniku. Taka forma zapisu dotyczy tylko księgi pomiarowej, w innych dokumentach nazwisko występuje zawsze w mianowniku, co ułatwiało odczytanie jego właściwego brzmienia.

W dokumentach Metryki Józefińskiej pojawiają się też nazwiska kobiet, w szczególności wdów. Charakterystyczne w tym przypadku było, zgodnie z ówczesną wymową, stosowanie przyrostów „-owa”, „-ina” i „-yna” (np. Uramowa, Szmydzina, Sudyczyna – od nazwisk mężów: Uram, Szmyd, Sudyka) a wśród ludności ruskiej -ycha lub -ania, np. (Sudycha, Czuhrania – od nazwisk mężów: Sudyka, Czuhran). Pierwszy przyrostek (-owa) nie stanowił problemu w ustaleniu właściwego nazwiska danej kobiety. Trudności sprawiały przyrostki: -ina i -yna, -ycha, -ania, ponieważ powodują zmiany fonetyczne w rdzeniu. W takim przypadku w celu ustalenia nazwiska dokonywano analizy dokumentów z danej miejscowości lub miejscowości okolicznych, dzięki czemu można było ustalić najbardziej prawdopodobne brzmienie nazwiska kobiety. W sytuacji, gdy nie udało się tego dokonać, do indeksu wpisywano nazwisko w formie z przyrostkiem. Dodatkowo w niektórych wypadkach można było po zapisie odnoszącym się do wdowy ustalić imię jej zmarłego męża. Dla przykładu zapis Frankowa Gogolina wdowa wpisano do indeksu jako „Gogolina [n. im.] (Gogola), wdowa po Franciszku”, gdzie „[n. im.]” oznacza, że imię danej osoby nie było podane w dokumentach, a nazwisko w nawiasie to nazwisko męża kobiety.

W porównaniu z nazwiskami, imiona mają swoje oficjalne formy. Obecnie formy te mają charakter imion urzędowych. W okresie staropolskim nie było ani przepisów regulujących zasady nadawania imion, ani tym bardziej urzędów odpowiadających za rejestrację ludności działających na zasadach dzisiejszych Urzędów Stanu Cywilnego. Jedyną formą rejestracji były metryki kościelne, w których re-

jestrowane miały być chrzty, śluby i zgony, wprowadzone przez sobór trydencki (w Rzeczypospolitej właściwie od synodu w Piotrkowie Trybunalskim, który odbył się w 1607 roku). W księgach tych, prowadzonych po łacinie, wpisywano imiona i nazwiska osób, których akta dotyczyły. Jeśli chodzi o nazwiska miały one wielokrotnie różne formy, to imiona miały zawsze swoje oficjalne formy (formy w języku łacińskim), niezależne od form zdrobniałych stosowanych powszechnie.

W większości przypadków w dokumentach Metryki imiona miały postać oficjalną, jednak bywały też wyjątki od tej zasady. Niekiedy różnice dotyczyły księgi pomiarowej i innych dokumentów Metryki, ale bywało i tak, że w samej księdze pomiarowej zapis imienia był zróżnicowany. Różnica ta dotyczyła zazwyczaj form oficjalnych i zdrobniałych (np. Franciszek i Franek, Fećko i Fedor) albo nieco innej wymowy imienia oficjalnego (np. Wawrzyniec i Wawrzeniec, Kazimierz i Kaźmirz, Bartłomiej i Bartłomień). W kilku Metrykach znaleźć możemy obok polskich form imienia ich odpowiedniki łacińskie (np. Jan i Joannes, Maciej i Mathias). We wsiach ruskich (łemkowskich) często pojawiały się nawet trzy formy zapisu imienia: oficjalna ruska forma (Fedor), zdrobnienie (Fećko, Fecio) i forma polska (Teodor). Dlatego też w indeksie zapisano wszystkie formy imienia, stosując te same zasady, co w przypadku nazwisk. Ma to znaczenie również dlatego, że pozwala zaobserwować charakterystyczne dla określonych mikroregionów gwary i narzecza.

Indeks, ze względu na swoją objętość, podzielony został na dwa tomy: pierwszy obejmujący imiona i nazwiska właścicieli nieruchomości w miejscowościach cyrkułu zaczynających się na litery od B do Ł, oraz drugi – dla miejscowości od litery M do Ż⁵. Dla każdej z tych miejscowości opracowana została tzw. metryczka, czyli dane dotyczące następujących kwestii:

- Nazwa gminy katastralnej,
- Nazwa dominium,
- Nazwa parafii rzymskokatolickiej,
- Nazwa parafii grekokatolickiej,
- Liczba domów w 1786 i 1789 roku,
- Liczba ludności w 1786 roku,
- Imię i nazwisko właściciela w 1785 roku,
- Daty skrajne dokumentów Metryki.

---

⁵ Brak w cyrkułe dukielskim miejscowości, których nazwa zaczyna się na litery A, Ć, E, Ó i Ż.

Następnie podano skład komisji pomiarowej, czyli wykaz osób odpowiedzialnych za wykonanie pomiarów gruntu, a w dalszej kolejności wyszczególniono budynki użytkowe i na koniec imiona i nazwiska właścicieli i użytkowników nieruchomości z danej miejscowości.

Zakres czasowy indeksu wyznaczony jest przez dokumenty wchodzące w skład Metryki Józefińskiej, które w przeważającej części opracowane zostały w latach 1785/1786–1789. Wyjątkowo wśród nich możemy znaleźć dokumenty wcześniejsze (np. fragmenty fasji z 1773 roku) lub znacznie późniejsze (np. fragmenty drugiego katastru Galicji Metryki Franciszkańskiej), żeby jednak nie zaburzać zakresu czasowego indeksu, osoby pojawiające się w innym okresie niż lata 1785/1786–1789 pominięto.

Jeśli chodzi o zakres terytorialny indeksu to obejmuje on ziemie cyrkułu dukielskiego funkcjonującego w latach 1782–1791 (potem siedzibę cyrkułu przeniesiono do Jasła, nie zmieniając jednak jego granic i w takich granicach funkcjonował do 1867 roku, tj. okresu, kiedy cyrkuły zostały zlikwidowane). W tym miejscu warto więc dodać kilka słów na temat administracji Galicji oraz scharakteryzować cyrkuł dukielski, co może znacznie ułatwić orientację w terenie objętym indeksem.

Cyrkuł dukielski w austriackim systemie administracyjnym

W roku 1772, w wyniku I rozbioru Polski, pod panowanie austriackie dostały się ziemie województwa krakowskiego, sandomierskiego i ruskiego, niemal całe województwo bełskie oraz nieduże obszary województwa wołyńskiego, podolskiego i lubelskiego. Było to w sumie około 83 tys. km² i 2,7 mln ludności⁶.

Początkowo ziemie te zachowały swój staropolski podział administracyjny. Jednak już w połowie 1773 roku nowe władze wprowadziły własny podział administracyjny wzorowany na tym, jaki obowiązywał w Królestwie Czech. Kraj nazwany Królestwem Galicji i Lodomerii podzielono na 6 cyrkułów, które dzieliły się na dystrykty, których było łącznie najpierw 24, a potem 59⁷.

⁶ Z. Zielińska, *Ostatnie lata Pierwszej Rzeczypospolitej*, „Dzieje Narodu i Państwa Polskiego”, t. 3, nr 41, Warszawa 1986, s. 19.

⁷ S. Schnur-Peplowski, *Z przeszłości Galicji (1772–1862)*, Lwów 1895, s. 10; K. Hajduk, *Administracja państwowa i samorząd w Powiecie Brzozowskim w latach 1867–1914*, „Rocznik Przemyski” 2009, t. 45, s. 87–88; E. Barwiński, *Pierwsze podziały administracyjne Galicji*, „Ziemia Czerwieńska” 1935, z. 1, s. 62–64

Taki podział administracyjny kraju utrzymał się dwa lata, ponieważ w 1775 roku ograniczono liczbę dystryktów do 19, zachowując podział 6 cyrkułów⁸. Podział ten również okazał się krótkotrwały i 22 marca 1782 roku zlikwidowano całkowicie dystrykty, wprowadzając podział administracyjny na 18 cyrkułów⁹.

Najniższym szczeblem administracji Królestwa Galicji i Lodomerii były dominia, czyli posiadłości ziemskie należące do jednego właściciela, które nazywane były też państwami. Jednostka nie została stworzona przez władze austriackie, ale miała swoje początki jeszcze w czasach staropolskich. W dawnej Rzeczypospolitej dominium opowiadało jednostkom, jakimi były klucze, zwane też dobrami. Obszar dominium obejmował w zależności od wielkości – od małych, pojedynczych wsi do kilku lub kilkunastu miejscowości. Ich łączna ilość w 1785 roku wyniosła 2558¹⁰.

Jednym ze wspomnianych powyżej cyrkułów, jaki został utworzony na terenie Galicji w wyniku reformy administracyjnej z 1782 roku, był cyrkuł dukielski. Administracyjnie cyrkuł ten podzielony był na 128 dominiów, 349 gmin katastralnych i 406 miejscowości¹¹. Był to obszar trzech dawnych województw prze-

⁸ Tamże, s. 63.

⁹ W wyniku tej reformy, która utrzymała się z kilkoma zmianami do połowy XIX wieku obszar Galicji podzielony był na cyrkuły: myślenicki (od 1819 roku wadowicki), bocheński, nowosądecki, tarnowski, rzeszowski, dukielski (od 1791 roku jasielski), przemyski, liski (od 01.03.1784 roku sanocki), samborski, zamojski (w 1809 roku włączony do Księstwa Warszawskiego, a od 1815 roku w granicach Królestwa Polskiego), bełski (od 01.02.1784 żółkiewski), lwowski, złoczowski (od 01.02.1784 roku brzeżański), tomaszowski (od 01.02.1784 roku tarnopolski), mariampolski (od 01.02.1784 roku doliński, a od 01.03.1784 roku stryjski), stanisławowski (w 1811 roku podzielony na stanisławowski i kołomyjski), zalszczycki (od 02.02.1816 czortkowski) i brodzki (od 1789 złoczowski): Zob. S. Grodziski, *Historia Ustroju społeczno-politycznego Galicji 1772–1848*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1971, s.161–165. St. Grodziski błędnie podaje jako siedzibę nowego cyrkułu miasto Halicz. W rzeczywistości nową stolicą cyrkułu był Mariampol, z którego później przeniesiono ją do Doliny a ostatecznie do Stryja, natomiast Halicz był siedzibą cyrkułu przed reformą z 1782 roku: Zob. *Continuatio edictorum, mandatorum et universalium in regnis Gallicae et Lodomeriae a die 1. Januarii ad ultimam decembris anno 1782 emanatorum. Kontynuacja wyroków y rozkazow powszechnych w Galicyi i Lodomeryi Królestwach od dnia 1. Stycznia aż do końca Grudnia Roku 1782 wypadtych*, Lwów 1783. s. 24–30.

¹⁰ A. Górak, K. Latawiec, *Kancelaria organów władzy w Galicji. Wybór źródeł*, Lublin 2013, s. 10.

¹¹ A. Falniowska-Gradowska podjęła błędnie 129 dominiów w cyrkułe dukielskim i 352 gminy katastralne, co wynika najprawdopodobniej z błędnie opracowanego sumariusza, na podstawie którego opracowała swoje zestawienie. Np. Czermna w zestawieniu tym znalazła się w dominium Gorlice, choć w rzeczywistości była oddzielnym dominium; Hań-

drozbiorowych, tj. krakowskiego (powiat biecki – 263 miejscowości¹²), ruskiego (ziemia sanocka – 22 miejscowości¹³) i sandomierskiego (powiat pilzneński

---

czowa i Ropki w zestawieniu należały do dominium Hańczowa, choć w rzeczywistości były w dominium Olpiny. Zob. A. Falniowska-Gradowska, *Studia nad społeczeństwem województwa krakowskiego w XVIII wieku*, Warszawa 1982, s. 102–159.

¹² Banica, Bartne, Barwinek, Baydy, Bączal Dolna, Bączal Górna, Bednarka, Belna, Berdechów, Biecz, Bielanka, Biesna, Bieśnik, Binarowa, Blechnarka, Błaszkowa, Bodaki, Bóbrka, Bryły, Brzeszczki, Brzezowa, Brzezówka, Brzyski, Brzyście, Bugay, Bystra, Chlebna, Chorkówka, Cichany, Cieklin, Chyrowa, Czarne, Czekań, Czeluśnica Dolna, Czerмна, Dąbrówka, Dembowa, Dembowiec, Desznica, Długie (d. Myscowa), Długie (d. Żarnowiec), Dobrucowa, Dobrynia, Dominikowice, Draganowa, Dragaszów, Dukla, Duląbka, Dzielec, Faliszówka, Folsz, Gąsówka (Czeluśnica Górna), Gliniczek, Glinik (d. Gorlice), Glinnik Niemiecki, Glinnik Polski, Gładyszów, Głęboka, Głojsce, Gorajowice, Gorlice, Gorzyce, Grab, Grabanina, Grabie, Grudna, Hałbów, Hanczowa, Hankówka, Harkłowa, Huta (Samokłęska), Iwla, Jabłonica, Jareniówka, Jasionka, Jasło, Jaworze, Jodłówka, Jodłowa, Kaczorowy, Kąty, Kłęczany, Klimkówka, Kłodowa, Kłopotnica, Kobylanka, Kobylany, Kołkówka, Konieczna, Kopytowa, Korczyzna, Kottań, Kozłówki, Krępna, Kryg, Krzywa, Kunkowa, Kunowa, Kwiatonowice, Kwiaton, Leszczyny, Leśniówka, Libusza, Lichtarz, Lipinki, Lipna, Lipnica Dolna, Lipnica Górna, Lipowica, Lisów, Lisówek, Łaski, Łaysce, Łazy, Łęgorz, Łęki (d. Kobylany), Łężyny, Łosie, Łubienko, Łubno, Ług, Łuźna, Łysogóra, Machnówka, Makowiska, Małastów, Markuszka, Mayscowa, Męcina Mała, Męcina Wielka, Moszczenica, Mrukowa, Mszana, Mszanka, Myscowa, Mytarka, Mytarz, Nadole, Nieglowice, Nienaszów, Nieznajowa, Niżna Łąka, Nossalowa, Nowica, Olchowiec, Olszyny, Olpiny, Opacie, Osiek, Osobnica, Ozenna, Pagorzyna, Pagórek, Pętna, Pielgrzymka, Piotrówka, Podniebysł, Polany, Polna, Poray, Potakówka, Przedmieście Bieckie, Przegonina, Przysieki, Przysłup, Pstrążne, Pustowola, Raclawice, Radocina, Radość, Regietów, Ropa, Ropianka, Ropica Dolna, Ropica Ruska, Ropki, Rostayne, Rostoki, Rozdziele, Rozembark, Rychwałd, Rzepiennik Biskupi, Rzepiennik Królewski, Rzepiennik Marciszewski, Rzepiennik Strzyżewski, Rzepiennik Suchy, Sadki, Samokłęski, Sądkowa, Sękowa, Siary, Siedliska, Siedliska (d. Trzcina), Siedliska (d. Żmigród), Siepietnica, Sitnica, Skalnik, Skołyszyn, Skwirtne, Sławęcín, Smereczne, Smerekowiec, Sobniów, Sokół, Stanowiska, Staszkówka, Stróżówka, Strzeszyn, Sulistrowa, Swoszowa, Szalowa, Szerzyny, Szymbark, Świątkowa Wielka, Świątkówka Mała, Świerchowa, Świerzowa (d. Biecz), Święcany, Tarnowiec, Teodorówka, Toki, Trzciana, Trzcina, Turza, Tylawa, Ujazd, Umieszcz, Uście Ruskie, Wałowice, Wapienne, Wietrzno, Wilszna, Wirchna, Wiszowatka, Wola (d. Dembowiec), Wola Albinowska, Wola Cieklińska, Wola Łużańska, Wolica, Wołowiec, Woytowa, Wrocanka, Wróblowa, Wyskitna, Wysowa, Zagórzany, Załawie, Załęże, Zarzyce Zawadka, Zboiska, Zborowice, Zdynia, Zręcin, Zydranowa, Żarnowiec, Żeglec, Żmigród, Żmigród Stary, Żółków, Żurowa i Żydowskie.

¹³ Barycz, Białka, Białobrzegi, Błazowa, Czarnorzeki, Futoma, Głównienka, Kąkolówka, Korczyzna, Krasna, Krosno, Krościenko Niżne, Krościenko Wyżne, Łężany, Odrzykoń, Piontkowa, Suchodół, Szczepańcowa, Targowiska, Węglówka, Widacz (d. Przybówka), Widacz (d. Targowiska) i Wrocanka.

– 121 miejscowości¹⁴). Przed reformą z 1782 roku ziemie cyrkułu dukielskiego wchodziły w skład cyrkułu pilzneńskiego z siedzibą w Rzeszowie i dystryktów: bieckiego, dukielskiego i krośnieńskiego (lata 1773–1775), a potem krośnieńskiego i tarnowskiego (lata 1775–1782).

Cyrkuł dukielski miał powierzchnię około 470 tys. morgów¹⁵, co w przeliczeniu na miary współczesne daje około 2700 kilometrów kwadratowych. Liczba ta nie uwzględnia jednak niemierzonych w Metryce nieużytków. Różnica między powierzchnią wskazaną w Metryce Józefińskiej, a prawdziwą powierzchnią miejscowości wynosiła od 10% do 15%, co powoduje, że rzeczywista powierzchnia cyrkułu mogła wynosić około 3100 km². Klasyfikowało to cyrkuł na 15 miejscu pod względem powierzchni wśród 18 cyrkułów Galicji¹⁶. Szczegółowy podział dukielskiego cyrkułu na dominia, gminy katastralne i miejscowości według danych pochodzących z metryki józefińskiej zawiera tabela 1.

Spośród 128 dominium cyrkułu dukielskiego największe pod względem powierzchni było dominium Biecz. Składało się ono z 31 miejscowości. W następnej kolejności plasowały się dominia: Libusza, Myscowa, Błazowa i Żmigród. Najmniejszym było dominium Kałębina. Do pięciu najmniejszych dominium w cyrkułe należały:

¹⁴ Babica, Baryczka, Baydy, Bączalka, Białkówka, Bieździadka, Bieździedza, Birówka, Bliżianka, Bonarówka, Borek Charowiczów, Bratkówka, Brzeżanka, Brzostek, Budzisz, Bukowa, Chrzastówka, Chytrówka, Cieszyna, Czudec, Demborzyn, Dobieszyn, Dobrzechów, Frysztak, Gbiska, Glinik (Charzewski), Glinik Górny, Gliniczek, Glinnik Dolny, Glinnik Średni, Godowa, Gogołów, Grodzisko, Grudna Dolna, Grudna Górna, Gwoździanka, Gwoźnica Dolna, Gwoźnica Górna, Huta (Głogowska), Januszkowice, Jaszczew, Jaszczurowa, Jawornik, Jazowa, Jedlicze, Kałębina, Kamienica Dolna, Kamienica Górna, Klecie, Kobyle, Kołaczyce, Konieczkowa, Kowalowy, Kozłówek, Kożuchów, Krajowice, Krasna, Lubla, Lublica (d. Frysztak), Lublica (d. Bieździadka), Lutcza, Łazy, Łączki, Łęki Strzyżowskie, Łętowina, Małówka, Markuszowa, Męcinka, Moderówka, Nawsie (d. Brzostek), Nawsie (d. Brzyski), Niebylec, Niepla, Niewodna Dolna, Niewodna Górna, Nowawieś, Opacionka, Oparówka, Piekarówka, Pietruszna Wola, Polanka, Połomia, Potok, Przeczycza, Przedmieście (d. Czudec), Przedmieście (d. Lutcza), Przedmieście (d. Strzyżów), Przybówka, Pstrągówka, Pułanki, Różanka, Rzepnik, Sieklówka, Skurowa, Sowina, Stęпина, Strzyżów, Szebnie, Szufnarowa, Świerzowa (d. Polanka), Tropia, Tułkowice, Turaszówka, Twierdza, Ulaszowice, Ustrobnia, Warzyce, Wiśniowa, Wola (d. Brzostek), Woyaszówka, Woykówka, Wysoka, Wyżne, Zaborowie, Zagórze, Zarzecze, Zawadka, Zimnawoda, Żarnowa, Żyznów Dolny, Żyznów Górny.

¹⁵ 1 morga = 1600 sążni kwadratowych tj. 57,546 ar.

¹⁶ J. Müller, *Systematische Darstellung des Medizinal-Wesens in den deutsch-illyrischen, böhmisch-galizischen u. ital. Provinzen des österreich. Kaiserstaates*, Wiedeń 1843, s. 153–168.

Tułkowice, Wolica, Kozuchów i Borek Charowiczów. Średnio w całym cyrkule na jedno dominium przypadało 3 miejscowości. Przeciętna powierzchnia dominium w cyrkule wynosiła 3642 morgi i 539 sążni kwadratowych, czyli 2092 hektary.

Wszystkich gmin katastralnych było 349, czyli o 56 mniej niż miejscowości w cyrkule. Wynikało to z faktu, że w skład niektórych gmin katastralnych wchodziły 2 lub więcej miejscowości. Najwięcej miejscowości liczyła gmina katastralna Frysztak (5 miejscowości), z kolei Zimna Woda i Polna liczyły po 4 miejscowości, Moderówka, Jasionka, Jareniówka i Jedłówka po 3, a pozostałe 48 gmin katastralnych po 2 miejscowości.

Największą miejscowością cyrkułu była Jodłowa o powierzchni 6 211 morgów i 542 sążnie kwadratowe (3 574,40 ha). W dalszej kolejności plasowały się: Samokłęski, Polany, Błazowa i Korczyzna. Do najmniejszych należały: miasto Biecz o powierzchni 12 morgów i 638 sążni kwadratowych oraz wsie: Widacz (w dominium Targowiska), Lichtarz (w dominium Żółków), Markuszka (w dominium Dembowiec) oraz Budzisz (w dominium Moderówka).

Dla cyrkułu dukielskiego zachowały się zarówno dane dotyczące zaludnienia i liczby domów z 1786 roku¹⁷ (dane dla każdej miejscowości) oraz z 1789 roku (dane w odniesieniu do całych gmin katastralnych¹⁸). Łączna ilość domostw w całym cyrkule wynosiła 24 007 w 1786 roku i 26 179 w 1789 roku. Pod tym względem przodowała zdecydowanie Korczyzna koło Krosna, na terenie której w 1786 roku znajdowało się aż 535 domów (545 w 1789 r.). Drugą pozycję pod tym względem w 1786 zajmowało Krosno (335 domów), a dalsze Osobnica (302 domy), Błazowa (288 domy) oraz Jodłowa (281 domów). Najmniej, bo tylko 4 domy, znajdowały się na terenie Dragaszowa. Podobna niska ilość domów była na terenie wsi Grabie koło Tarnowca (4 domy) oraz Markuszka i Ułaszowice (po 7 domów). Jeśli chodzi o domostwa na terenie dominiów, to najczęściej było ich w dominium Biecz (1601 domów), dominium Libusza (1036 domów) i dominium Korczyzna (961 domów). Natomiast w dominiach Bączal Dolna i Bączalka było tylko po 23 domostwa.

¹⁷ Archiwum Narodowe w Krakowie, Teki Antoniego Schneidra, sygn. TSchn. 1811, (dalej cyt. „ANK, Teki Schneidra, sygn. 1811”).

¹⁸ Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy we Lwowie (dalej „CDIAL”), fond 146, opis 81, sprawa 18. Stosowany w literaturze skrót CDIAL jest łacińską transkrypcją skrótu ukraińskiego (ЦДІАЛ), który wydaje się najbardziej odpowiedni w stosowaniu (zamiast opisu fond 19, opis II, sprawa 1 w pracy zastosowano skrót: np. CDIAL f. 19, op. II, spr. 1)

Jeśli chodzi o zaludnienie cyrkułu to w 1786 roku zamieszkiwało go 173 918 osób. Najwyżej zaludnionym dominium było dominium Biecz liczące 10 418 osób oraz dominium Libusza liczące 7 834 osoby. Najmniej ludności mieszkało w dominium Bączka (151 osób) oraz Borek Charowiczów (169 osób). Natomiast w przypadku miejscowości, najwyżej zaludniona była Korczyna, na której terenie mieszkało 3 654 osoby oraz Krosno liczące 2354 osoby. Najmniej zaludnionymi miejscowościami cyrkułu były Dragaszów (18 osób) i Grabie (32 osoby).

Miejscowości cyrkułu należały do 96 właścicieli. Spośród tej liczby 55 miejscowości (dominia: Brzezowa, Brzyski, Czermna, Demborzyn, Dobrzechów, Glinik Polski, Krosno, Libusza, Łubienko, Rzepiennik Biskupi, Staszówka, Zagórzany, Zborowice i Zręcin, łącznie 62 387 morgów, 861 sążni kwadratowych powierzchni) były to tzw. Dobra Kameralne, czyli dawna własność królewska lub kościelna przejęta przez władze austriackie. Spośród właścicieli prywatnych aż 46 miejscowości posiadał Wilhelm Siemieński (dominia Biecz, Skołyżyn, Ropa, Trzcinica i Chorkówka). Natomiast Maksymilian Ossoliński władał 20 miejscowościami (dominia Dukla, Samokłęski i Cieklin), a Katarzyna Jabłonowska 14 (dominia Korczyna, Krościenko Wyżne, Odrzykoń, Potok i Wiśniowa). Były to największe własności w cyrkule, ponieważ aż 37 właścicieli posiadało po 1 miejscowości, 22 właścicieli po 2 miejscowości, a 11 – po 3 miejscowości. Najskromniej przedstawiał się stan posiadania Walentego Oraczewskiego, który był właścicielem tylko małego, jednowioskowego dominium Tułkowie o powierzchni 361 morgów i 944 sążnie kwadratowe¹⁹.

Metryka Józefińska

Oprócz reform administracyjnych władze austriackie, mając na celu pobranie podatków, wprowadziły w 12 kwietnia 1785 roku patentem cesarskim wydanym pod tytułem „Uniwersał co się nowego fassyonowania tycze”²⁰ kataster gruntowy,

¹⁹ Lwowska Narodowa Naukowa Biblioteka Ukrainy im. W. Stefanyka. Oddział Rękopisów, f. 5, op. 1, spr. 1197, *Consignation aller in dem Königreich Galizien gelegenen und denen verschiedenen Werbbezirken zugetheilten Ortschaften* (dalej cyt. „LNNBU, rkps 1197/I^o”), s. 164–184.

²⁰ *Continuatio edictorum mandatorum et universalium in regnis Galiciae et Lodomeriae a die 1. Januarii ad ultimam Decembris Anno 1785 emanatorum. Kontynuacja wyroków y rozkazów powszechnych w Galicyi i Lodomeryi królestwach od dnia 1. Stycznia*

który od imienia cesarza, za którego panowania go wprowadzono, tj. Józefa II, nazywany jest Metryką Józefińską²¹. Załącznikiem do patentu była Informacja, której celem było dokładne określenie zasad dokonywania pomiarów i przygotowania dokumentacji Metryk.

Jednostkami odpowiedzialnymi za dokonanie pomiarów gruntów i opracowanie dokumentacji Metryki Józefińskiej były wspomniane powyżej dominia. Podstawą do określenia powierzchni ziemi oraz plonów było oświadczenie jej posiadacza oraz pomiar dokonany przez specjalnie do tego powołane osoby, tj.: wójta gromadzkiego, przysiężnych gromadzkich oraz mężów zaufania, zwanych też wyborowymi (wybierani w drodze losów) i mandatariusza²².

Zanim rozpoczęto wykonywanie pomiarów, wyznaczono granice każdej miejscowości. Miało to na celu głównie uniknięcie mierzenia tych samych pól w ramach różnych miejscowości. W ten sposób powstawały tzw. Gminy katastralne. Były to jednostki administracyjne niższe od dominioń. Gminy te obejmowały swoim zasięgiem nawet kilka miejscowości, ale zazwyczaj ich granice pokrywały się z granicami wsi, miast i miasteczek.

Celem pomiarów było określenie powierzchni ziemi, potem dopiero oznaczano jej właściciela, kulturę rolną oraz przychód.

Metryka Józefińska nie jest źródłem jednolitym, gdyż w jej skład wchodzi różnego rodzaju dokumenty. Są to przede wszystkim:

- Opis Granic, który zawierał dokładny opis granicy osady z miejscowościami z nią sąsiadującymi. Dokument ten powstawał jako pierwszy i opatrzony był podpisami przedstawicieli mierzonej miejscowości oraz osad sąsiednich (wójta, przysiężnych i wyborowych) oraz osoby dokonującej pomiarów (zazwyczaj mandatariusza dominium),
- Prawidła fassjonowania (Fassions-Grundsätze) były dokumentem opisującym szczegółowo sposoby uprawy ziemi w danej miejscowości i stanowiły podstawę do obliczania dochodów z poszczególnych parcel. Dokument ten powstawał

---

aż do końca grudnia roku 1785 wypadłych, dalej „*Edicta et mandata 1785*“, Lwów 1786, s. 46–61.

²¹ Więcej na temat Metryki Józefińskiej zob.: W. Styś, *Metryki gruntowe józefińskie i franciszkańskie jako źródła do historii gospodarczej Galicji*, „*Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych*” 1932–1933, t. 2, s. 57–92, R. Rozdolski, *Stosunki poddańcze w dawnej Galicji*, t. 2, Warszawa 1962, s. 295–345.

²² §4 i § 7 Informacji z 12 kwietnia 1785 roku, *Edicta et mandata 1785*, s. 62–63.

zazwyczaj po dokonaniu wyznaczenia granic i opatrzone był podpisami tych samych osób, co Opis Granic,

- Księga pomiarowa, nazywana też Książką wymiarową, Książką rozmiarową, Tabelą pomiarową, Rozmiarem i fasją, Tabelą pomiarową gruntów czy Protokołem pomiarowym. Zawierała ona informacje takie, jak: numery topograficzne parcel, imiona i nazwiska użytkowników gruntów, numery domów, w jakich mieszkali ci użytkownicy, powierzchnie gruntów rolnych i ich kulturę rolę, a także informacje o przychodach z gruntów ornych, użytków zielonych i z lasów. Zazwyczaj księga ta była tworzona oddzielnie dla każdej gromady, nawet w przypadku, gdy w skład gminy katastralnej wchodziła więcej niż jedna gromada. Wyjątkowo, gdy nie wyznaczano dokładnych granic pomiędzy gromadami w ramach jednej gminy katastralnej, wszystkie pomiary gruntu wpisywano w jedną księgę pomiarową
- Opisanie najmu z domów, w którym wyszczególnione były wszystkie dochody wynikające z najmu domu,
- Ekstrakty indywidualnej fasji oraz Sumariusze ekstraktów, w których ustalano indywidualne dochody z gruntów oraz ich powierzchnie dla każdej osoby wskazanej w księdze pomiarowej,
- Protokół względem wydawania i na zad odebrania Ekstraktów indywidualnej fasji, tudzież względem zaszłego oświadczenia się posiadaczy gruntu względem takowych i co za uwagi nad onemi uczyniono. Był to dokument, który zawierał wyrażenie zgody (niekiedy sprzeciwu) poszczególnych gospodarzy względem ustalonego dla nich dochodu z gruntu,
- Sumariusz fasji pieniężnej z ekstraktów wyprowadzonej służył do celów przeliczenia plonów na wartość pieniężną,
- Summarische Geldertrag to sumariusz wszystkich dochodów z danej gminy katastralnej,
- Tabela do podatkovania domowego służąca, zawierała spis właścicieli i posiadaczy na terenie danej miejscowości ułożony według numerów domów. Jest to dokument, który powstawał najpóźniej (dopiero w 1789 roku) i oprócz danych osobowych zawierał dane na temat zawodu wykonywanego przez daną osobę i źródła utrzymania (rolnictwo, rzemiosło, handel itp.),

– Bardzo rzadko w dokumentacji Metryki Józefińskiej spotkać można mapy i zazwyczaj są to mapy obszarów leśnych.

Po kilkudziesięciu latach informacje zawarte w Metryce Józefińskiej przestały być aktualne. W końcu Metryka znajdująca się w różnych urzędach cyrkularnych, a potem powiatowych została przniesiona do Ministerstwa Skarbu. Następnie znalazła się w Archiwum Krajowym Aktów Grodzkich i Ziemskich we Lwowie, a w lipcu 1907 roku z inicjatywy profesora Ludwika Finkla oraz radcy Krajowej Dyrekcji Skarbu Franciszka Pamuły, została skatalogowana, uporządkowana i udostępniona badaczom historii. Obecnie dokumenty tego katastru znajdują się w Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym Ukrainy we Lwowie²³.

---

²³ Dokumenty w Fondzie (zespole) 19 podzielono na 18 opisów dla każdego cyrkułu oddzielnie: (opis nr I – cyrkuł Bochnia, II – cyrkuł Dukla, III – cyrkuł Zamość (zachowały się jedynie dwie Metryki), IV – cyrkuł Nowy Sącz, V – cyrkuł Rzeszów, VI – cyrkuł Stanisławów, VII - cyrkuł Tarnów, VIII – cyrkuł Myślenice, IX – cyrkuł Brzeżany, X – cyrkuł Zaleszczyki, XII – cyrkuł Lwów, XII - cyrkuł Przemyśl, XIV – cyrkuł Sambor, XV – cyrkuł Sanok, XVI – cyrkuł Stryj, XVII - cyrkuł Tarnopol, XVIII – cyrkuł Złoczów i XIX – cyrkuł Żółkiew. Zob. *Йосифінська (1785–1788) і Францисканська (1819–1820) метрики. Першіно земельні кадастри Галичини*, Kijów 1965; *Центральний державний історичний архів України, м. Львів: Путівник*, Автори-упорядники: О. Гневишева, У. Єдлінська, Д. Пельц, Г. Сварник, І. Сварник, Н. Франко, Lwów 2001; *Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy we Lwowie: przewodnik po zasobie archiwalnym*, oprac. wersji pol. Anna Krochmal, Warszawa 2005.

Banica

Gmina katastralna: Jasionka

Dominium: Biecz

Parafia rzymskokatolicka około 1785 r.: Żmigród⁵³

Parafia grekokatolicka około 1785 r.: Krzywa⁵⁴

Liczba domów: w r. 1786 – 26⁵⁵, w r. 1789 – 27⁵⁶

Liczba ludności w 1786 r.: 129 osób⁵⁷

Właściciel w 1785 r.: Siemieński Wilhelm⁵⁸

Daty skrajne dokumentów Metryki: 1787–1789⁵⁹

Komisja pomiarowa:

Płazowski Jan – mandatariusz

⁵³ A. Falniowska-Gradowska, *Studia nad społeczeństwem...*, s. 271.

⁵⁴ Archiwum Państwowe w Przemyślu (dalej – „APP”), zespól 142: *Archiwum Grekokatolickiego Biskupstwa w Przemyślu* (dalej – „AGBP”), sygn. 6910: *Kopie ksiąg metrykalnych parafii Krzywa z filią Banica*; APP, AGBP, sygn. 136, s. 44.

⁵⁵ ANK, Teki Schneidra, sygn. 1811, s. 82.

⁵⁶ CDIAL, f. 146, op. 81, spr. 18, ark. 50.

⁵⁷ ANK, Teki Schneidra, sygn. 1811, s. 82.

⁵⁸ LNNBU, rkps 1197/I, s. 172; www.gospodarka-galicji.pl/slownik-miejscowosci [dostęp 28.02.2019 r.].

⁵⁹ CDIAL, f. 19, op. II, spr. 237 ark. 180.

Car (Czar) Mikita – wójt
 Biegun Iwan – przysiężny
 Siekiera Michał – przysiężny
 Siekiera Wasyl (Bazyli) – przysiężny

Budynki użytkowe:

Nie wyszczególniono.

Użytkownicy i właściciele nieruchomości:

Biegun Iwan, nr d. 11	Motyka Prokop, nr d. 9
Biegun Łukasz, nr d. 26	Naleśnik Fedor (Fecko), nr d. 2
Car (Czar) Mikita, nr d. 20	Naleśnik Iwan, nr d. 1
Feciow Wasyl (Bazyli), nr d. 5	Pregon Fedor, nr d. 22
Fes Wasyl, nr d. 5	Rudzel Jakub, nr d. 6
Filak Iwan, nr d. 25	Senio Stefan, nr d. 8
Geleta (Gieleta) Mikołaj, nr d. 28	Siekiera (Sokira) Michał, nr d. 15
Goresz (Guresz) Leszko, nr d. 12	Siekiera (Sokira) Semen, nr d. 10
Goresz (Guresz) Tymko, nr d. 24	Siekiera (Sokira) Wasyl (Bazyli), nr d. 4
Goresz (Guresz) Iwan, nr d. 17	Siekiera (Sokira) Iwan, nr d. 23
Hunczak Leszko, nr d. 7	Szach Iwan, nr d. 19
Kowalczyk Fedor, nr d. 16	Szkomba (Skimba) Iwan, nr d. 3
Kowalczyk (Kowalow) Fedor (Fecko), nr d. 13	Wasiczkania (Wasiczak) [n. im.], nr d. 19, wdowa
Kowalczyk (Kowalow) Fedor (Fecko), nr d. 14	Wasylkiewicz Iwan, nr d. 18

Kłopotnica (obecnie przysiółek wsi Pielgrzymka, po 1947 niezamieszкана)

Gmina katastralna: Kłopotnica

Dominium: Cieklin

Parafia rzymskokatolicka około 1785 r.: Samokłęski⁹⁶²

Parafia grekokatolicka około 1785 r.: Pielgrzymka⁹⁶³

Liczba domów: w r. 1786 – 13⁹⁶⁴, w r. 1789 – 13⁹⁶⁵

Liczba ludności w 1786 r.: 99 osób⁹⁶⁶

Właściciel w 1785 r.: Ossoliński Maksymilian⁹⁶⁷

Daty skrajne dokumentów Metryki: 1786–1789, 1818⁹⁶⁸

⁹⁶² Z. Budzyński, *Ludność pograniczna...*, s. 187.

⁹⁶³ A. Falniowska-Gradowska, *Studia nad społeczeństwem...*, s. 281; APP, AGBP, sygn. 6841: *Kopie ksiąg metrykalnych parafii Pielgrzymka z filiami Huta Samokłęska, Kłopotnica*; D. Blazejowskyj, *Historical šematism...*, s. 369.

⁹⁶⁴ ANK, Teki Schneidra, sygn. 1811, s. 82.

⁹⁶⁵ CDIAL, f. 146, op. 81, spr. 18, ark. 48.

⁹⁶⁶ ANK, Teki Schneidra, sygn. 1811, s. 82.

⁹⁶⁷ LNNBU, rkps 1197/I, s. 178; www.gospodarka-galicji.pl/slownik-miejscowosci [dostęp 28.02.2019 r.].

⁹⁶⁸ CDIAL, f. 19, op. II, spr. 183, ark. 1–134.

Komisja pomiarowa:

Brodzki Franciszek – mandatariusz

Daniło Michał – wójt

Bałon Stefan – przysiężny

Daniło Wasyl – przysiężny

Budynki użytkowe:

Nie wszczętniono.

Użytkownicy i właściciele nieruchomości:

Bałon Stefan, nr d. 11

Danielow Seman (Szymon), nr d. 8

Daniło Ilko, nr d. 4

Daniło Michał, nr d. 9

Daniło Wasyl, nr d. 4

Dragan Hryc (Grzegorz), nr d. 7

Dragan Iwan, nr d. 7

Dragan Jurko, nr d. 6

Dubowczyk Alexander, nr d. 3

Dubowczyk Lazor, nr d. 3

Dubowczyk Leszko, nr d. 9

Dubowczyk Macko, nr d. 1

Kiczera Timko (Tymko), nr d. 2

Kiczera Wasyl, nr d. 2

Klimacz Andrey, nr d. 6

Klimacz Dmitro (Mitro), nr d. 12

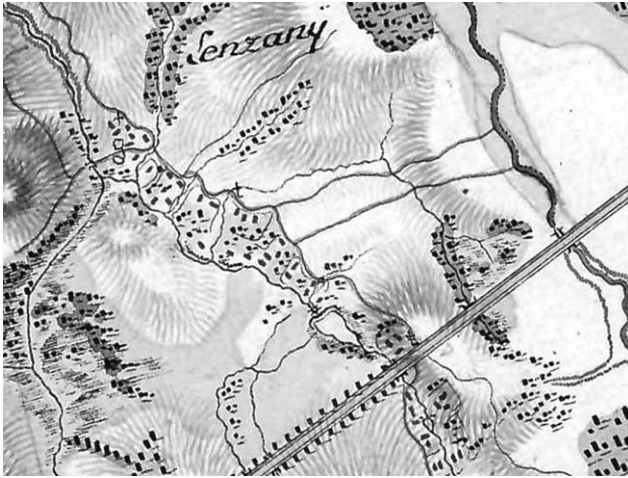
Klimacz Iwan, nr d. 6

Klimacz Michał, nr d. 13

Smarsz Iwan, nr d. 10

Wychowaniec Paweł, nr d. 5

Łężany

Gmina katastralna: Łężany

Dominium: Targowiska

Parafia rzymskokatolicka około 1785 r.: Targowiska¹³⁰⁵

Parafia grekokatolicka około 1785 r.: przynależność nieokreślona

Liczba domów: w r. 1786 – 33¹³⁰⁶, w r. 1789 – 35¹³⁰⁷

Liczba ludności w 1786 r.: 265 osób¹³⁰⁸

Właściciel w 1785 r.: Wojakowski Stanisław, spadkobiercy Matelskiego¹³⁰⁹

Daty skrajne dokumentów Metryki: 1786–1789¹³¹⁰

Komisja pomiarowa:

Promieński Szymon – mandatariusz

Rygiel Sebastyan – wójt

Baygier (Bayger) Stanisław – przysiężny

Kaczmarek Jakob – przysiężny

¹³⁰⁵ Z. Budzyński, *Statystyka ludności rzymskokatolickiej...*, s. 231; A. Falniowska-Gradowska, *Studia nad społeczeństwem...*, s. 285.

¹³⁰⁶ ANK, Teki Schneidra, sygn. 1811, s. 60.

¹³⁰⁷ CDIAL, f. 146, op. 81, spr. 18, ark. 60.

¹³⁰⁸ ANK, Teki Schneidra, sygn. 1811, s. 60.

¹³⁰⁹ LNNBU, rkps 1197/I, s. 168; www.gospodarka-galicji.pl/slownik-miejscowosci [dostęp 28.02.2019 r.].

¹³¹⁰ CDIAL, f. 19, op. II, spr. 125, ark. 1–87.

Budynki użytkowe:

Austeria Pańska, nr d. 12

Karczma, nr d. 12

Użytkownicy i właściciele nieruchomości:

Baygier (Bayger) Sebastyan, nr d. 10

Bil Jan, nr d. 6

Bil Jan, nr d. 17

Bisik Franciszek, nr d. 16

Braja Stanisław, nr d. 9

Czekayski Jan, nr d. 25

Czekayski Jan, nr d. 31

Czekayski Jozef, nr d. 3

Czekayski Marcin, nr d. 20

Dobrzański Jan, nr d. 4

Dobrzański Jan, nr d. 30

Dziengiel (Dzięgiel) Szymon, nr d. 13

Frydrych Jędrzey (Andrzej), nr d. 21

Frydrych Paweł, nr d. 8

Frydrych Tomasz, nr d. 22

Frydryszka (Frydrych) [n. im.],

nr d. 16, wdowa

Hayduk Jakob, nr d. 23

Hayduk Sebastyan, nr d. 14

Jarecka Walenta, nr d. 18, wdowa

Jarecki Sebastyan, nr d. 29

Jarecki Wałęty, nr d. 18

Jurczak Jan, nr d. 17

Jurczak Wałęty, nr d. 19

Kafel Jędrzey (Andrzej), nr d. 24

Klara Stanisław, nr d. 5

Kokozka Michał, nr d. 34

Kozioł Woyciech, nr d. 11

Mac Jozef, nr d. 7

Mendelowski Michał, nr d. 35

Mercik Franciszek, nr d. 23

Niemiec Błażey, nr d. 28

Olejarski Jozef, nr d. 26

Robotka Stanisław, nr d. 7

Rygiel Jakob, nr d. 1

Rygiel Jan, nr d. 2

Rygiel Sebastyan, nr d. 19

Sieniawski Paweł, nr d. 4

Sieniawski Paweł, nr d. 27

Sieniawski Stanisław, nr d. 33

Skwara Jakob, nr d. 15

Skwara Wałęty, nr d. 15

Staroń Błażey, nr d. 32

Studziński Maciey, nr d. 24

Walczak Wawrzeniec, nr d. 14

Wilk Jozef, nr d. 5

Witalisz Paweł, nr d. 10